

آسیب‌شناسی نرم‌افزار بعثت در عصر غیبت و نقش علماء در صیانت از آن با رویکرد امنیت ملی

حمیدرضا حاتمی^۱

رضانعلی عبدی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۹/۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۲/۲۰

چکیده:

مقاله حاضر در پی تبیین آسیب‌شناسی نرم‌افزار بعثت در عصر غیبت و نقش علماء در صیانت از آن با رویکرد امنیت ملی است. در این تحقیق به‌طور خاص نقش ولی‌فقیه در نظام جمهوری اسلامی ایران و جایگاه آن در صیانت از نرم‌افزار بعثت تبیین شده و در این زمینه از نظریه فقه‌های شیعه در طول تاریخ استفاده گردیده است.

پژوهش حاضر از لحاظ نوع هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، آمیخته (ترکیبی از روش کمی و کیفی) است. روش جمع‌آوری اطلاعات در روش کیفی مصاحبه هدفمند و کتابخانه‌ای (اسناد، کتب و منابع مختلف علمی و فقهی) و در روش پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته با طیف لیکرت با جامعه آماری ۵۵ نفر به‌صورت نمونه‌گیری هدفمند انجام شده است. روایی پرسشنامه به‌وسیله روایی صوری و مشاوره با اهل فن به دست آمده و جهت محاسبه پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که پس از محاسبه به‌وسیله نرم‌افزار SPSS که برای این پرسشنامه ۰/۸۲۴ به دست آمده که این عدد نمایانگر آن است که پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد و پایایی لازم برخوردار است. بررسی آسیب‌ها و موانع تحقق تمدن اسلامی نوین اسلامی ضرورتی انکارناپذیر است. بررسی چالش‌های امنیتی و ارائه راهبردهای مناسب برای مقابله با آن، به همان اندازه که ضرورتش قطعی و انجام آن لازم است، کاری دشوار و دست‌یابی به آن مشکل می‌باشد.

لذا بر اساس یافته‌های پژوهش به مدلی رسیدیم که از میان شاخص‌های رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت، در بُعد نظری، حکومت به‌عنوان شعبه‌ای از حاکمیت خداوند در نظام هستی، در بعد ساختاری اختیاری وضع احکام الهی توسط ولی‌فقیه در عصر غیبت و در بعد رفتاری، تبعیت خواص از رهبری الهی به‌عنوان شرط لازم نقش‌آفرینی این رهبران، بیشترین اثر را در میان سایر ابعاد در حوزه امنیتی به خود اختصاص داده‌اند.

کلیدواژه‌ها: نرم‌افزار بعثت، آسیب‌شناسی، صیانت، عصر غیبت، علماء، امنیت ملی

مقدمه:

از مسائل بنیادین و اساسی فلسفه سیاست، مسئله ضرورت حکومت است و اندیشمندان مسلمان از دیرباز بهترین نوع حکومت را حکومتی می‌دانستند که بر مبنای دین الهی سامان پذیرد و همواره در طول تاریخ به دفاع از آن پرداخته‌اند. در این مسیر گروه‌هایی از جمله سکولارها به شدت با این نظریه مخالفت کردند، چراکه معتقدند دین قادر به تشکیل و اداره حکومت نیست و ورود دین به سیاست را نوعی تقدس‌زدایی از ساحت دین قلمداد می‌کنند؛ بسیاری از آن‌ها فقط به خاطر حفظ منافع و موقعیت خود با حکومتی بر مبنای دین مخالف‌اند چراکه حاکمیت دین با زیاده‌طلبی‌ها و اشکال حکومت و وجود تفاوت‌های اساسی در ساختار و رویکرد سیستم‌های مدیریتی و کلان‌جوامع، مبتنی بر نظام‌های معرفتی متفاوت، جهان‌بینی‌های گوناگون و نوع تلقی آن‌ها از انسان، زورگویی‌ها و اعمال غیرانسانی آن‌ها مغایرت دارد.

حاکمیت دینی در واپسین دهه‌های هزاره دوم میلادی پس از ۱۵ قرن در سرزمین ایران متکی بر نرم‌افزار بعثت و بر اساس شریعت اسلام، با نام انقلاب اسلامی برقرار گردیده است. انقلاب اسلامی ایران از سویی دارای ابعاد گوناگون همچون خداجویی، دین‌گرایی، آزادی‌خواهی و کمال-طلبی بوده و از سوی دیگر دارای ماهیت ضداستعمار، استثمار و استکبار توانست با تکیه بر رهبری الهی و مکتب حیات‌بخش اسلام در برابر دو ابرقدرت شرق و غرب بایستد. همه انقلاب‌های توحیدی و انقلاب‌های جهان‌هریک در چارچوب جهان‌بینی خاصی شکل گرفته‌اند و انقلاب اسلامی ایران نیز در چارچوب جهان‌بینی توحیدی و متکی بر نرم‌افزار بعثت جامعه عمل پوشید. در حقیقت بعثت مجموعه برنامه و نرم‌افزار تشریحی خداوند در کنار ربوبیت تکوینی که برنامه و نرم‌افزار الهی است برای اداره عالم هستی از جماد و حیوان و نبات و فیزیک انسان به شمار می‌آید (عبداللهی: ۱۳۸۳).

خداوند متعال از بدو خلقت بشر و آفرینش او در زمین جهت بازگشت سعادت‌مندان او به اصل خویش به دو صورت وی را در معرض هدایت قرار داد که از آن‌ها تحت عنوان ربوبیت تکوینی و هدایت تشریحی یاد می‌شود. در ربوبیت تکوینی خداوند با فراهم نمودن الزامات فیزیکی و مادی برای زندگی سعادت‌مندان انسان و در ربوبیت تشریحی نیازمندی‌های غیرمادی و هدایتگری او را تأمین نموده است. این سازوکار تا بعثت آخرین پیامبر الهی ادامه یافته و با برگزیدن و انتصاب افرادی تحت عنوان «امامت» تداوم می‌یابد و با غیبت آخرین ذخیره الهی (بنا به مصالح

الهی) «ولی فقیه» به نیابت از امامت در اعصار مختلف وظیفه هدایت جامعه را بر عهده خواهد داشت. دو نگرش متفاوت در خصوص نقش مردم در حکومت که شامل «مردم‌سالاری دینی» و «مردم‌سالاری سکولار» است؛ مؤید دو نگاه متفاوت در حوزه ربوبیت تشریحی است که ریشه چالش‌ها در حوزه مشروعیت حکومت دینی و به عبارت واضح‌تر تداوم ربوبیت تشریحی خداوند است.

پیروزی انقلاب اسلامی ایران که بر اساس گفتمان نبوی و علوی، مبانی حکومتی خویش را بنا نموده است، بیش از همه در معرض هجمه افکار و گرایش‌هایی است که به‌نوعی منکر ربوبیت تشریحی خداوند می‌گردند. این نظام که با اتکاء به آرای مردم و بر اساس آموزه‌های دینی شکل گرفت، محور خود را بر اساس اصل ولایت‌فقیه که حضرت امام خمینی (ره) بر مبنای چارچوب تداوم ولایت در عصر غیبت امام معصوم تدوین نموده بودند، قرار داد. این اصل در طول تاریخ تشیع در قالب مرجعیت ساری و جاری بوده است (همان).

اصل ولایت‌فقیه ناظر به این بحث است که حکومت فقط از آن خداست و افراد برگزیده او بر اساس ترتیباتی که مشخص شده است، اداره حکومت را به عهده خواهند گرفت. آنچه در بطن اصل ولایت‌فقیه وجود دارد این است که در حوزه اداره جامعه و اختیاراتی که برای این امر لازم است، هیچ تفاوتی بین رسول‌الله (ص) و امیرالمؤمنین (ع) و ولی فقیه در دوران غیبت حضرت حجت (عج) وجود ندارد و آحاد امت به همان میزان که از معصومین (علیهم‌السلام) تبعیت داشتند، باید از ولی فقیه نیز تبعیت نمایند. گرچه از دیرباز تاکنون مخالفت‌ها و تقابل‌هایی به اشکال گوناگون با پیامبران الهی و ائمه معصومین (علیهم‌السلام) و جانشینان آنان در عصر غیبت وجود داشته است، اما خطر و تهدید اصلی دست‌اندازی به نرم‌افزار مهم‌ترین تدبیر الهی که همان بعثت است، می‌باشد. ربایش نرم‌افزار، تغییر و تبدیل ارکان و اصول آن و جایگزینی قطعات بدلی و تغییر و تبدیل در منظومه الهی مهم‌ترین تهدید متوجه بعثت است. انقلاب امام خمینی (ره) بازگشت به بعثت و احیای نرم‌افزار بعثت و شکل‌دهی حکومت و ساختار و سازمان و نظامات آن بر اساس اصول و مبانی و شاخص‌های بعثت بوده است، اما پدیده ربایش و دست‌اندازی در این انقلاب متکی به نرم‌افزار بعثت هم ساری و جاری است.

ورود مؤلفه‌هایی از گفتمان‌های اومانستی، لیبرالیستی، گفتمان ملی‌گرایی و ناسیونالیستی و گفتمان مادی‌گرایی به محتوای گفتمان انقلاب اسلامی و تأثیرپذیری عناصر اصلی قوای کشور از

گفتمان‌های مذکور و التقاطی و بومی‌سازی سکولاریسم از تهدیدات جدی متوجه نرم‌افزار انقلاب بوده و هست، تفاوت گفتمان دولت موقت بازرگان، بنی‌صدر و منافقین و مؤلفه‌هایی از گفتمان تکنوکرات‌ها و کارگزاران و اصلاح‌طلبان نمونه‌های عینی از تهدیدات متوجه انقلاب بوده و هست. نقش حضرت امام (ره) در دهه اول انقلاب و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دو دهه بعد در احیاء و پاسداری و صیانت از اصول و مبانی انقلاب اسلامی در حقیقت تداوم رسالت پیامبر و ائمه معصومین (علیهم‌السلام) در پاسداری از نرم‌افزار بعثت در برابر انبوهی از تهدیدات به‌شمار می‌آید که در مقابل این ضرورت وجود دارد تا نسبت به تبیین صحیح موضوع جهت افکار عامه، اقدامات لازم صورت پذیرد (سعیدی: ۱۳۹۱).

۱- پیش‌بینی سازوکار صیانت و حفاظت از نرم‌افزار بعثت توسط ذات باری تعالی که همان رهبران الهی هستند که هم اشراف و احاطه کامل بر مجموعه نرم‌افزار داشته و هم مسئولیت تحقق و عملیاتی‌سازی آن را عهده‌دار بوده و هم مسئولیت صیانت و پاسداری از آن نرم‌افزار و حکومت دینی را عهده‌داشته‌اند.

۲- انقلاب اسلامی ایران و رسالت حضرت امام (ره) احیای نرم‌افزار بعثت، شکل‌گیری حکومت بر مبنای اصول و مبانی دینی و پیش‌بینی سازوکار لازم در جهت عملیاتی‌سازی اهداف بعثت و ایفای نقش در حفظ و صیانت از آن بوده است.

۳- بقاء، استمرار حاکمیت دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت در عصر حاضر و تداوم حاکمیت دینی با محوریت ولی‌فقیه مستلزم پژوهشی ژرف در جهت شناخت اصول و مبانی نرم‌افزار بعثت، شاخص‌های حکومت دینی، اصول و شاخص‌های خط امام و رهبری، شناخت تهدیدات نرم و سخت علیه نرم‌افزار انقلاب و امنیت ملی و پیش‌بینی راه‌کارهای مقابله با تهدیدات می‌باشد (همان). بنابراین بررسی تهدیدات امنیت ملی و ارائه راهکار مناسب برای مقابله با چنین تهدیداتی علاوه بر یک وظیفه ملی، یک وظیفه انسانی بلکه به‌عنوان تکلیف الهی است. نکته دیگر در ضرورت چنین پژوهشی به نقش رهبری حکومت دینی در اداره جامعه بر اساس آموزه‌های دینی برمی‌گردد که ما با نمونه‌های متنوعی از رهبری الهی در جامعه مواجه بوده‌ایم... شناخت و شناساندن حرکت رهبران الهی به‌عنوان امتداد نرم‌افزار بعثت که تضمین‌کننده سعادت دنیوی و کمال اخروی آحاد جامعه می‌باشد، از ضروریات غیرقابل انکاری است که این پژوهش

این مهم را نیز دنبال می‌نماید.

اهداف پژوهش

الف) هدف اصلی: واکاوی آسیب شناسانه نرم‌افزار بعثت در عصر غیبت و نقش علماء در صیانت از آن با رویکرد امنیت ملی

ب) اهداف فرعی:

- شناسایی و تعیین آسیب‌های فراروی نرم‌افزار بعثت با رویکرد امنیت ملی
- رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد نظری با رویکرد امنیت ملی
- رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد ساختاری با رویکرد امنیت ملی
- رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد رفتاری با رویکرد امنیت ملی

سؤالات تحقیق

الف- سؤال اصلی: آسیب‌شناسی نرم‌افزار بعثت و نقش علماء در صیانت از آن با رویکرد

امنیت ملی چیست؟

ب- سؤالات فرعی:

- آسیب‌ها و تهدیدهای فراروی نرم‌افزار بعثت با رویکرد امنیت ملی کدام است؟
- آیا بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت با رویکرد امنیت ملی در بعد نظری رابطه وجود دارد؟
- آیا بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت با رویکرد امنیت ملی در بعد ساختاری رابطه وجود دارد؟
- آیا بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت با رویکرد امنیت ملی در بعد رفتاری رابطه وجود دارد؟

مبانی نظری:

پیشینه تحقیق: با بررسی صورت گرفته مشخص شد که در خصوص این موضوع کار پژوهشی در قالب رساله یا مقاله صورت نگرفته است؛ اما کتاب‌های زیادی در این خصوص نوشته شده که از منظرهای مختلف به موضوع پژوهش نزدیک بوده، اما هر یک از آنها به بخشی از موضوع مقاله پرداخته‌اند که در ذیل به مواردی از آنها اشاره می‌شود.

- شکراللهی، مرتضی (۱۳۸۵) در کتاب خود تحت عنوان «آسیب‌شناسی حکومت دینی» به بررسی آفات فرهنگی، آفات اداری، آفات اقتصادی و بررسی آفات اجتماعی در حکومت دینی پرداخته است که محتویات این کتاب در حد بررسی موارد گفته شده به نرم‌افزار بعثت که حکومت دینی زیرمجموعه آن است نزدیک شده است.

- قدردان قراملکی، محمدحسین (۱۳۷۹) در کتاب خود تحت عنوان «حکومت دینی از منظر شهید مطهری» به بررسی مواردی از جمله: مشروعیت حکومت و ملاک‌های آن و همچنین توصیف انواع آن، مشروعیت حکومت معصومان (ع)، تحلیل ولایت‌فقیه و حکومت اسلامی، اهداف حکومت اسلامی، حقوق مردم در حکومت اسلامی و در نهایت تحلیل برخی از احکام اجتماعی از نظر اسلام پرداخته است.

- صفایی حائری، علی (۱۳۸۸) در کتاب خود تحت عنوان «مشکلات حکومت دینی» در این کتاب به بررسی مواردی از جمله: تبیین مشکلات حکومت دینی (در فرض حاکمیت معصوم و یا در فرض انحراف از حکومت دینی) و توصیف مشکلات حکومت دینی در فرض اجرای سالم اما ضعیف احکام. این کتاب نیز بخشی از چارچوب حکومت دینی را مورد نقد و نظر قرار داده است و با پژوهش حاضر تفاوت‌های زیادی دارد.

- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۸)، در کتاب خود تحت عنوان «ولایت‌فقیه، ولایت فقاہت و عدالت» در این کتاب به بررسی مواردی از جمله: اصل نبوت و ضرورت آن، جاودانگی نبوت و تباہی سلطنت، وحی و اقسام آن همگانی و همیشگی بودن نبوت پرداخته است. این کتاب نیز در بخش نبوت، به نرم‌افزار بعثت که موضوع پژوهش حاضر است، نزدیک می‌باشد؛ اما با بسیاری از بخش‌های آن متفاوت است.

- عمید زنجانی، عباسعلی در کتاب خود تحت عنوان «نظام سیاسی و رهبری در اسلام» در این

کتاب به بررسی مواردی از جمله: خلافت الهی، امت واحده، امامت و رهبری، ضرورت تشکیل حکومت و دولت در اسلام، اهداف عالی اسلام، تشیع و دولت مشروع، سیاست و رهبری و صفات رهبری و منابع حقوقی در نظام اسلامی پرداخته است. این کتاب نیز بیشتر به مباحث رهبری جامعه اسلامی پرداخته است و با پژوهش حاضر متفاوت می‌باشد.

- سعیدی شاهرودی، علی (۱۳۸۸) در کتاب خود تحت عنوان «حاکمیت دینی» در این کتاب به بررسی مواردی از جمله: مهندسی حاکمیت دینی، رابطه و نقش دولت در امور دین، رفتارشناسی دولت اسلامی، تهدیدات و پیروزی‌های انقلاب اسلامی، رفتارشناسی خواص و آسیب‌شناسی نهضت‌های توحیدی پرداخته است. این کتاب ضمن پوشش برخی موضوعات پژوهش حاضر بیشتر به بررسی مسائل انقلاب اسلامی و حکومت دینی پرداخته است.

می‌توان گفت در کلیه این آثار حکومت دینی به‌عنوان متغیر مستقل و مؤثر بر متغیرهای وابسته‌ای چون: عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی، عوامل سیاسی، عوامل اقتصادی، بحران‌های اجتماعی و... مورد تحلیل و تبیین قرار گرفته، در برخی از تحقیقات دیگر تحت عنوان، «مشکلات حکومت دینی» به بررسی مواردی از جمله: تبیین مشکلات حکومتی دینی (در فرض حاکمیت معصوم و یا در فرض انحرافات از حکومت دینی) پرداخته و به بخشی از چارچوب حکومت دینی و یا جنبه‌هایی از حکومت دینی را مورد نقد قرار می‌دهند. بر اساس اقتضای مسئله و موضوع مورد نظر در هر یک از تحقیقات مذکور، تنها به نوع خاصی به رسالت و نقش رهبران دینی و آن هم در ابعاد بسیار محدود آن توجه گردیده و هیچ کدام مدعی تبیین جامعی از آن نمی‌باشند و از علت عمده این موضوع شاید بتوان به تعدد ابعاد و تنوع لایه‌های این مفهوم پیچیده و مهم اجتماعی اشاره نمود.

مروری بر تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که علی‌رغم ادبیات وسیعی که درباره کاربردهای نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت وجود دارد، تحقیقات منسجم معدودی در این زمینه صورت گرفته است. در پژوهش‌های داخلی انجام شده، این نوع از وظایف و نقش رهبران دینی از صیانت به نحوی مورد غفلت بوده یا بسیار حاشیه‌ای و بسیار ساده بدان پرداخته شده است و این در حالی است که نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت، در حیات سازمان‌ها و نهادهای جامعه امروزی و (مخصوصاً در کشورهای اسلامی) بسیار حائز اهمیت بوده و اهتمام نظری و

عملی جدی را می‌طلبد که شاید بتوان پژوهش حاضر را گامی هرچند کوتاه در مسیر پاسخگویی به این نیاز حیاتی و مهم تلقی نمود.

همان‌گونه که گفته شد نقطه اتصال این پژوهش به پژوهش‌های پیشین در این است که موضوع آن از حیث مسئله بودن مستند به شواهد تجربی موجود در پژوهش‌های پیشین است، بنابراین پژوهش حاضر به‌مثابه یک امر فرایندی در ادامه کارهای علمی موجود قابل تعریف است؛ اما از حیث نوآوری و سهم آن در توسعه دانش علمی باید گفت که این نوشتار از نظر موضوع با تحقیقات پیشین متفاوت است؛ از نظر موضوع به‌طور مشخصی به رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت محدود شده است.

چارچوب نظری: نرم‌افزار بعثت به‌طور کلی شامل دو مؤلفه اصلی (قانون مطلوب و رهبری مطلوب) است. منظور از قانون مطلوب، قانونی است که واضح آن نسبت به انسان و محیط او شناخت کامل داشته و از هر نوع نفع شخصی نسبت به قوانینی که وضع می‌نماید مبرا باشد همچنین به‌طور کامل مصلحت انسان‌ها را مدنظر داشته باشد و از تغییر مداوم اصول و مبانی آن پرهیز نماید. چنین واضع قانونی نمی‌تواند جز خداوند متعال باشد (طباطبایی: ۱۳۷۴).

در واقع نصب رهبری از جانب خداوند برای بشر بالاترین سطح توجه خالق هستی به انسان است. باید توجه داشت اولین و آخرین انسان روی زمین به‌عنوان پیشوا و حجت خدا خواهد بود و رهبری زیربنایی رکن نظام الهی می‌باشد که قوام حکومت دینی به وجود رهبری الهی است (همان). واقعیت‌های تاریخی مبین نقش رهبران الهی است. ارزیابی حوادث تاریخی و انقلاب‌های توحیدی با محوریت انبیاء همچون انقلاب در جامعه تحت ستم بنی‌اسرائیل و نابودی نظام طاغوتی فرعون و حاکمیت بنی‌اسرائیل با محوریت حضرت موسی (ع)، انقلاب اسلامی به رهبری پیامبر اعظم (ص) در جامعه جاهلی و سقوط حکومت شرک و کفر در شبه جزیره عربستان و شکل‌گیری جامعه متمدن، از دیگر مصادیق بیان‌کننده نقش رهبری الهی است.

نرم‌افزار بعثت که به‌منظور هدایت بشر به سمت فلاح توسط خداوند تدوین و اجرا شده است بنا بر اراده خداوندی می‌باید کلاً به دست بشر در جهان ساری و جاری گردد. از این رو دستبرد در آن و تلاش برای منحرف‌سازی آن به اشکال گوناگون متصور است. از این رو خداوند برای حفظ و حراست آن افرادی را برای صیانت از آن و رهبری جامعه برگزید تا آنان با ایفای نقش و رسالت خویش اراده خداوند را در زمین جاری سازند. این رهبران می‌باید متصف به اوصافی باشند که

توان انجام چنین امر مهمی را دارا باشند. خدامحوری، عدالت حداکثری، ظلم‌ستیزی، صبر و استقامت در برابر مشکلات، پرداخت هزینه‌های این مأموریت خطیر حتی با جان خویش و برخورد قاطع پس از اتمام حجت و چند ویژگی دیگر از جمله اوصاف رهبران دینی است. از نظر مرتبت، رهبران الهی شامل نبوت، امامت و ولایت می‌شود که هرچند از منظر شأن و رتبه کسی به جایگاه پیامبر اعظم (ص) و امامان هدی (علیهم‌السلام) نمی‌رسد، اما از نظر اختیارات حکومتی برای اداره جامعه هیچ تفاوتی میان آنان نیست. بر اساس مجموعه آموزه‌های دینی و تجربه تاریخی می‌توان رسالت انبیاء و رهبران الهی را در سه محور دسته‌بندی و بیان نمود:

الف) ابلاغ پیام الهی و ارائه و آئین سعادت آفرین و نجات‌بخش بشر، به عبارت دیگر نقشه راه کمال و سعادت.

ب) ایجاد زمینه تحقق آئین و شریعت در جامعه.

ج) سومین رسالت رهبران الهی پاسداری و صیانت از آئین و شریعت از هرگونه انحراف و آسیب و نگهداری از حکومت و نظام الهی (همان).

باید توجه داشت که بر اساس ملازمه‌ای که بین ربوبیت تکوینی و ربوبیت تشریعی خداوند وجود دارد، عدم پذیرش امر رهبران منصوب الهی به منزله انکار ربوبیت تکوینی خداوند نیز محسوب می‌شود، زیرا نمی‌توان پذیرفت خداوندی که خلق می‌نماید، نمی‌باید در هدایت و اداره مخلوقات خود دخالت نماید. از این رو تشکیل و ایجاد حکومت دینی که هدف آن حاکم ساختن آموزه‌های دین در جامعه است، کاملاً قابل اثبات می‌باشد. طبعاً چنین حکومتی مشروعیت خویش را از ناحیه امر خداوند اخذ نموده اما فعلیت بخشی خود را مرهون حضور و اراده مردم می‌داند و حاکم آن نیز همان رهبران الهی منصوب خداوند خواهند بود که در سه شکل نبوت، امامت و ولایت، ظهور پیدا می‌نمایند (اشتهاردی، ۱۳۷۹: ۵۸).

نرم‌افزار بعثت خود در معرض یک سری از آسیب‌های درونی و همچنین تهدیدات بیرونی خواهد بود که مبارزه مؤثر با آن‌ها مستلزم شناخت صحیح آن‌ها است. رجعت به گذشته قبل از انقلاب الهی، عملکرد منفی خواص در اثر عوامل مختلف، پیدایش انحراف و التقاط در مسیر انقلاب، سست‌عنصری و عافیت‌طلبی مردم از جمله مهم‌ترین آسیب‌هایی است که می‌تواند نرم‌افزار بعثت را از کارکردهای اصلی خود بیندازد. در حوزه تهدیدات نیز مواردی همچون پیدایش

۸۰ ♦ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هشتم، تابستان ۱۳۹۷ —♦

گفتمان‌هایی مانند انسان‌محوری، لیبرالیسم، ناسیونالیسم و سوسیالیسم و همچنین نفاق در تضادی آشکار با فلسفه نرم‌افزار بعثت می‌باشند. نهایتاً آنکه رهبران الهی برای صیانت از نرم‌افزار بعثت می‌باید با توجه به رسالتی که خداوند برای آنان قائل شده است، نقش خود را به نحو احسن ایفاء نموده و از پرداخت هرگونه هزینه‌ای در این راه خودداری ننمایند و با توجه به تغییر موقعیت و شرایط روش و شیوه مناسب را برای صیانت از نرم‌افزار بعثت و ساری و جاری ساختن آموزه‌های دین انتخاب کرده و پس از اتمام حجت، با اقتدار کامل با روش‌های نرم و سخت از آن دفاع نمایند (همان).

تکلیف امت و مردم در عصر غیبت

الف: ملازمه بین ربوبیت تکوینی و تشریحی: ربوبیت تکوینی تدبیر امور جهان در دست خداست. در ربوبیت تشریحی تدبیر، فرمان و حکم خدا در مختار بودن انسان و آنچه به سعادت و کمال انسانی که در گرو اعمال اختیاری اوست نافذ است. همان‌طور که تدبیر عالم هستی بر عهده خداست، تدبیر عالم تشریح نیز به دست خدا است. بین زندگی انسان و دین ملازمه و پیوستگی وجود دارد (مجلسی، ۱۳۶۲: ۶۷).

ب: ملازمه بین خالقیت و شارعیت: پیوستگی در خالقیت و شارعیت از دیگر اصول مورد تأکید است. انبیاء الهی، ائمه معصومین، علما و فقها در عصر غیبت همواره روی پیوستگی نظام تحکیم و نظام تقنین با خالق هستی تکیه و تأکید داشته‌اند. پذیرش خلقت خداوند و ارجاع قانون‌گذاری و انتخاب رهبری به خواست اکثریت انحراف از توحید خواهد بود. پذیرش خداوند به‌عنوان مبدأ هستی از یک سو و در عین حال اتکاء به لیبرالیسم و پذیرش قرارداد اجتماعی به‌عنوان مبنای قانون‌گذاری و رهبری جامعه یا پناه بردن به سکولاریسم و تفکیک بین دین و سیاست عدول از اصول توحید و ربوبیت تشریحی است. مهم‌ترین دستاورد بعثت انبیاء عملیاتی سازی توحید شارعیت و خالقیت است.

ج: تعیین تکلیف مردم در عصر غیبت مقتضای حکمت الهی بوده است: بر اساس ادله متقن مبتنی بر لطف و حکمت ذات باری تعالی تأمین و تضمین مصالح مردم و هدایت و تکامل آحاد جامعه ایجاب نمود تا خداوند بهترین انسان‌ها و کامل‌ترین مقررات را برای اداره امور بشر مقرر نموده و سلسله انبیاء را همراه با مقررات مورد نیاز هر عصری و پس از پایان دوره نبوت نیز امامان معصوم (ع) را در جهت تداوم نبوت تعیین نماید. تداوم مصالح عالیه آحاد جامعه و تضمین بقاء دستاوردهای عصر نبوت و امامت اقتضاء می‌کند تا در عصر غیبت نیز رهبرانی با شاخص‌های نزدیک به ائمه معصومین (علیهم‌السلام) برای بشر پیش‌بینی شود و زمینه تأمین بهترین مقررات که متکی بر قرآن و سنت باشد برای بشر فراهم گردد. ولایت‌فقیه در ادامه نبوت و امامت یک امر ضروری و قطعی است (الغدیر، ۱۴۱۶: ۱۵۸-۱۴).

د: رسالت و پاسداری از نرم‌افزار بعثت: پایداری و ایستادگی در مسیر صیانت و پاسداری از امانت و ودیعه الهی «دین و شریعت» به‌عنوان مهم‌ترین ارمان ذات باری تعالی به بشریت است که تضمین‌کننده سعادت و کمال انسان در دنیا و آخرت بوده و مستلزم تحمل رنج‌ها، سختی‌ها و

پرداخت هزینه‌های سنگین در برابر جبهه شیطانی کفر، عناد و نفاق است. چه بسا در این راه باید آبرو، مال، اولاد و جان شریف‌ترین و برجسته‌ترین انسان‌ها به پای بارور شدن این شجره طیبه قربانی شود (سعیدی، ۱۳۸۸: ۹۵).

نقش و تأثیر علما در نهضت ملی ایران: استبداد بیست ساله رضاشاهی به معنای ناکامی بیست ساله آرمان‌های مشروطیت و جنبش‌های ملی و مذهبی بود. ناکامی علمای شیعه در ایجاد یک جنبش فراگیر مذهبی نیز در همین چارچوب قرار داشت که پس از شهریور ۱۳۲۰ نزد برخی از چهره‌های مذهبی جوان‌تر اندیشه‌های نوینی را پدید آورد که بیشتر نیرو و توان خود را روی مبارزات ایدئولوژیک متمرکز ساخت و رشد کرد (غلامرضا نجاتی: ۱۳۷۸).

این جریان نوپا و نواندیش اگرچه در آینده نقش خود را در ملی شدن صنعت نفت آفرید و طرفداران آن وفادارترین هواخواهان مذهبی دکتر محمد مصدق شدند، اما سیمای آن‌ها پس از ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ بیشتر نمایان شد. زیرا در دهه ۱۳۲۰ه.ش مجموعه جریان‌های مذهبی موجود هر یک به نوعی تحت تأثیر نمایان‌ترین چهره سیاسی - مذهبی آن روزگار یعنی آیت ... سیدابوالقاسم کاشانی قرار داشتند. این در حالی بود که هنوز چیزی به نام جنبش اسلامی در جامعه وجود نداشت. در مجموع می‌توان گفت که در آستانه نهضت ملی دیدگاه‌های متفاوتی در میان روحانیت شیعه قابل تشخیص بود که هر یک آثاری بر سرنوشت نهضت ملی باقی گذاشت. مجموعه نیروهایی که به نوعی در قیام سی‌ام تیر همدلی نشان دادند و به میدان آمدند از این پس به کلی از هم پاشیدند و از پی آن سرنوشت این دولت قانونی نیز همانند نخستین مجلس قانونی این مرز و بوم شد. اختلاف نظر میان روحانیون حتی پیش از سی‌ام تیر آغاز شده بود زیرا روحانیون جوان فدایی اسلام انتظار ایجاد یک حکومت اسلامی را داشتند؛ یعنی آرمانی که هیچ‌یک از دو رهبر نهضت نه وعده آن را داده بودند و نه در آن شرایط تمایلی به آن نشان می‌دادند (طاهری: ۱۳۷۲).

از این رو این گروه راه خود را از هر دو رهبر یعنی دکتر مصدق و آیت ... کاشانی جدا کردند. البته در آن زمان اندیشه تشکیل یک حکومت اسلامی هنوز از پشتوانه نظری لازم یعنی یک نظریه سیاسی مشخص برخوردار نبود. با این حال شاید آنچه نهضت ملی را به شکست کشاند فقط اختلافات هواخواهان نهضت نبود بلکه ناتوانی آن‌ها در دستیابی به نقطه مشترکی بود که بتواند با وجود همه اختلاف‌نظرها بر سر آن به تفاهم برسند و اصل موجودیت نهضت را بر باد ندهند.

پس از ترور رزم آرا، گذشته از برخی مراجع بزرگ قم مواضع بسیاری از علمای شیعه در حمایت از نهضت ملی شدن صنعت نفت کاملاً آشکار شد و بسیاری از آن‌ها تا آخر به آرمان ملی شدن صنعت نفت وفادار ماندند. بدین ترتیب بار دیگر پس از گذشت چند دهه از نهضت مشروطیت البته برای دوره‌ای بسیار کوتاه بخش مهمی از علمای شیعه توانستند از یک سو دیدگاه‌های متفاوت و گاه متضاد خود را در مسیر یک هدف مشخص سامان بخشند و از سوی دیگر با درک جریان‌های سیاسی روز به هماهنگ ساختن آن‌ها در راه یک آرمان مشخص یاری رسانند. نتیجه این آگاهی نیز استفاده مناسب از امتیاز سستی خود یعنی پیشوایی جامعه مذهبی ایران بود. نقطه اوج این حرکت را در قیام سی‌ام تیر ۱۳۳۱ و نقطه کانونی این فرایند را در شخص آیت‌الله کاشانی می‌توان مشاهده کرد. چنین دیدگاهی نمایانگر اوج‌گیری حرکتی از سوی علمای شیعه بود که اگرچه خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود. در حقیقت کار فروپاشی نهضت ملی از شامگاه همان سی‌ام تیرماه ۱۳۳۱ و بازگشت دکتر مصدق آغاز شد.

اصول حاکم بر نرم‌افزار بعثت

نرم‌افزار بعثت دربرگیرنده اصول و پایه‌هایی است که پیوستگی و وابستگی شدیدی بین این اصول است و هماهنگی و همه‌جانبه‌نگری به این اصول تضمین‌کننده سعادت و خوشبختی بشر بوده و خدشه به هر یک از اصول به معنای نقصان در محصول و خروجی این نرم‌افزار است. این بخش از این یادداشت درصدد تبیین اصول به شکل فهرست وار است (سعیدی، ۱۳۸۸: ۹۵).

- **خدامحوری و خدامداری:** اساسی‌ترین و زیربنایی‌ترین اصل حاکم بر نرم‌افزار بعثت که نشئت گرفته از ربوبیت الهی است، اعتقاد و باور به ذات باری تعالی به‌عنوان خالق و مبدأ هستی است. اندیشه توحیدی و خدامحوری از ویژگی‌های مکاتب و رهبران الهی بوده و دیدگاه جامع و کاملی در برابر دو اندیشه اصالت انسان و اصالت ماده است. اومانیسیم یا اصالت انسان، انسان را قائم بالذات معرفی کرده و این پدیده و مخلوق خدا را جایگزین خدا و مبدأ هستی نمود. اومانیسیم که برای دفاع از انسان و با شعار اصالت انسان پا به عرصه وجود گذاشت به علت اتکاء به حس و عقل معطوف به تجربه و انکار منابع وحیانی، بزرگ‌ترین ضربه را به انسانیت وارد کرد. اومانیسیم منشأ پیدایش دو مکتب لیبرالیسم و ماتریالیسم شد که یکی با تکیه بر آزادی فردی، درصدد برآمد انسان را از همه قیود متافیزیکی به‌ویژه از تعهدات اخلاقی و دینی رها سازد و دیگری با حذف همه آزادی‌ها، به‌ویژه عرفی‌ترین حقوق انسان یعنی حذف حق مالکیت، بنا را بر این گذاشت تا با

قطع تعلق انسان به زمین و مالکیت، زمینه آسایش آدمی را فراهم سازد. یکی انسان را قائم بالذات و به جای خدا قرار داده و دیگری ماده را قائم بالذات دانسته و این پدیده بی جان و فاقد حیات را جایگزین خدای قادر و توانا قرار داده است. سرانجام این دو مکتب این است که پس از گذر از قرن‌ها و دهه‌ها، به علت بطلان جهان‌بینی آن‌ها، یکی از نظام‌های مبتنی بر اومانیسم فروپاشید و دیگری هم در بحران‌های خودساخته دست و پا می‌زند و دوره پایان حیات خود را سپری می‌کند (سعیدی، ۱۳۹۰: ۷-۹۶).

- پیوستگی بین خالقیت و شاریت: مفهوم این اصل این است که خدای خالق، خدای شارع هم هست. در مکتب توحیدی اسلام، ربوبیت تکوینی از ربوبیت تشریحی قابل تفکیک نیست. چطور می‌شود خالقیت و ربوبیت تکوینی را از خدا دانست و شاریت و تدبیر امور انسان را خارج از اراده و خواست خدا در نظر گرفت. بسیاری از مکاتب و فلاسفه و پیروان آنان خالقیت خدا را پذیرفته و باور دارند، اما در مسئله شاریت دچار تردید شده و آن را انکار و انسان را جایگزین خدا می‌کنند (حاج صادقی، ۱۳۹۰: ۶۴).

از جمله پیامدهای منفی اومانیسم که در پی پدیده لیبرالیسم در جامعه اروپا در درون پیروان حضرت مسیح (علیهم السلام) شکل گرفت، مسئله سکولاریسم بود و سکولاریسم برآیند تفکیک شاریت از خالقیت و حذف دین و آیین الهی از حقوق، سیاست، فرهنگ و اقتصاد و به‌طور کلی حذف دین از زندگی بشر بود؛ بنابراین، توحید دارای ابعاد گوناگون همچون فاعلیت، خالقیت، توحید در عبادت و استعانت می‌باشد و یکی از ابعاد آن توحید در شاریت است و تفکیک خالقیت از شاریت، هم اخلال در نظام اعتقادی بود و هم در زمینه نقصان در نظام اجرایی خواهد بود (مطهری، ۱۳۷۴: ۱۶).

دستاوردها و پیامدهای بعثت

- حاکمیت حکومت الهی به جای حکومت طاغوتی: در نگرش توحیدی، حکومت جایگاه و نقش ویژه‌ای در حاکمیت ذات باری تعالی داشته و دارد زیرا اولاً؛ حکومت، شعبه‌ای از حاکمیت خدا بر هستی و انسان است. ثانیاً؛ حکومت یکی از الزامات تکامل انسان برای وصول به مقصد نهایی است که همان جوار قرب الهی و رسیدن به قدرت، زیبایی، علم و حیات نامحدود است و یکی از الزامات مهم در مسیر تکامل انسان، برخورداری از حکومت برگرفته از ذات باری تعالی در تحت حاکمیت خداست (حاج صادقی، ۱۳۹۰: ۶۴).

ثالثاً؛ حکومت مجرای تحقق اراده الهی در جامعه بشری است که حاکمیت رهبری و قانون الهی، ایجاد زمینه و بستر لازم برای هدایت و تربیت انسان، تحقق بخشیدن به نظامات مربوط، به منظور رفع نیازهای مردم و جلوگیری از فساد و ظلم، همه و همه، مستلزم وجود حکومت و نظام حکومتی است... (همان).

- **حاکمیت توحید به جای شرک و چندگانگی:** شرک و بت پرستی، پدیده غیر فطری بوده که بر بشریت در ادوار گوناگون با اشکال مختلف تحمیل شده است. یکی از مهم ترین رسالت های پیامبر اعظم (ص) که در قالب شعار توحیدی ایشان «لا اله الا الله» تجلی کرد، دعوت به توحید و خداپرستی و مقابله با شرک و بت پرستی و زدودن چندخدایی و چندگانگی از ذهن بشر و پالایش جامعه و به ویژه مرکز وحی از خدایان ساختگی بشر بود؛ اینکه با عنایت به فطری بودن توحید و پیشینه توحیدی بشر، چرا جامعه بشری گرفتار چندخدایی و شرک می شود و علل و عوامل آن چیست؟ بررسی آن در این یادداشت مختصر، میسر نیست، اما واقعیت این است که جهل و ناآگاهی بشر و سردمداران زر و زور و تزویر، بخشی از عوامل ترویج این پدیده شوم بوده است (مطهری، ۱۳۷۴: ۱۶).

- **تعیین محوریت عملیاتی سازی نرم افزار بعثت:** در بررسی رسالت و مسئولیت رهبران الهی به ویژه پیامبر اعظم (ص) به عنوان نماد کامل ترین و جامع ترین رهبر الهی، سه مأموریت مهم به عنوان زیربنایی ترین مسئولیت های پیامبر اسلام جلب توجه می کند: نخست، تبیین، تشریح و معرفی آیین، شریعت، مکتب، مقررات الهی و ابلاغ پیام خدا بر بشریت است. کاربرد مکرر واژه های هدایت، تربیت، تزکیه و تبلیغ در قرآن در راستای تبیین همین مأموریت است. (تفسیر المیزان، ۱۳۶۶: ۲۸۴). فردسازی و ایجاد تحول و دگرگونی ارزشی در انسان ها، آغازین مرحله حرکت انبیاء و رهبران الهی برای زدودن باورها و اسطوره های جاهلی و پاکیزه سازی ذهن و فکر افراد از هرگونه شرک و وابستگی ها و ایجاد پیوند با رب العالمین و خالق هستی است. اصولاً انقلاب در فرهنگ قرآنی و دینی به معنای تحول درونی است که اگر این دگرگونی الی الله باشد، جهت گیری انقلاب، تکاملی است (آل عمران: ۱۴۴).

رسالت و مأموریت دیگر انبیاء و رهبران الهی با ایجاد نظام، ساختار و سازمان به منظور ایجاد زمینه عملیاتی سازی آیین الهی و بسترسازی تحقق تدابیر ذات باری تعالی و احکام نورانی سرچشمه گرفته از مبدأ هستی در جهت اداره امور مردم در چارچوب نرم افزار بعثت و هدایت، تربیت و

تکامل آحاد جامعه است. این حقیقت علاوه بر حکم عقل و دلایل عقلی، از بسیاری از آیات شریفه قرآن قابل دریافت و برداشت است که روح و نگرش حاکم بر بسیاری از آیات قرآن، نگرش حکومتی است، زیرا **اولاً** قرآن روی استقرار نظام توحیدی تأکید دارد و دعوت اساسی انبیاء را، عبادت و بندگی خدا و اجتناب از طاغوت برمی شمرد، طبیعی است که برچیدن بساط شرک و کفر و بت پرستی و مقابله با سردمداران کفر و شرک بدون قدرت و نظام سیاسی مقدر نیست. (محجبه البیضاء: ۱۶۳) **ثانیاً**؛ در آموزه های دینی، روی تعلیم و تربیت تأکید شده است. تحقق این راهبرد، مستلزم پیش بینی نظام تعلیم و تربیت است و پیش بینی نظام آموزش و تربیت مستلزم وجود قدرت و نظام سیاسی است. **ثالثاً**؛ قرآن با صراحت یکی از اهداف انبیاء را ایجاد زمینه و بستر مناسب برای اقامه عدل توسط مردم می داند... (همان)

نقش حضرت امام خمینی (ره) در احیای نرم افزار بعثت و اصول حاکم بر دیدگاه ایشان: قیام الهی رهبر کبیر انقلاب اسلامی و همراهی مردم مسلمان ایران با آن، به یک باره فضای ساخته شده توسط اردوگاه اومانیست ها و ماتریالیست ها را که هر دو علی رغم تضادهای ظاهری بر خارج نمودن دین از صحنه اجتماع اتفاق نظر داشتند، از میان برد. اگر فلاسفه غربی از قرن هفده میلادی تلاش نمودند، دین را از صحنه زندگی اجتماعی بشر حذف نمایند و حکومت دینی را یک تجربه شکست خورده تاریخی قلمداد نمایند. حضرت امام خمینی (ره) با قیام خویش مجدداً دین را وارد عرصه زندگی اجتماعی بشریت نمود و به واقع به عنوان مصلحی بزرگ، بشر را از سرگشتگی و حیرانی در امور خود، نجات داد. طبعاً چنین رهبری نمی تواند بدون اتکاء به مبانی مستحکم و منابع قدرتمند چنان انقلابی به پا نماید که روند و مسیر حرکتی دنیا را متحول نماید. این حرکت حضرت امام (ره) در حقیقت همان احیای نرم افزار بعثت است که برای درک و اثبات آن می باید مفهوم، مبانی و اصول حاکم بر دیدگاه های آن رهبر فرزانه تبیین و شناخته شوند (امام خمینی، ۱۳۶۱: ۶۶).

منشاء مشروعیت رهبری و جایگاه ولایت فقیه:

- اعتقاد به پیوستگی دوران فقاقت با عصر امامت: دوران غیبت در حقیقت واسطه ای است بین عصر امام عسکری (ع) و دوره جهانی شدن اسلام به رهبری امام عصر (عج). به بیان دیگر در دوره غیبت زمام امور مردم به عهده فقهای عادل است، به ویژه در زمان حاکمیت ولی فقیه که نیابت عام از امام عصر خواهد داشت. همان طور که در بیان حضرت مهدی (عج) آمده «فانهم حجتی

«علیکم» همانند امامان فقها حجت بر شما هستند معنی و مفهوم آن پیوستگی بین این دو دوره است.

- اعتقاد به نصب توصیفی فقها از ناحیه ائمه معصومین (علیهم السلام)، در کنار نصب تنصیبی ائمه توسط پیامبر و یا امام قبل از او. در روایات منقول از ائمه (ع) خصوصیات فقهاء در عصر غیبت که عهده‌دار ولایت هستند بیان شده که از جمله آن‌ها روایتی است از امام صادق (ع) که می‌فرماید: هر کس در میان شما که حدیث ما را روایت کند و حلال و حرام ما را بررسی و احکام ما را بشناسد باید حاکم و داور بودن او را بپذیرید. همانا من او را رهبر و حاکم شما قرار دادم (وسائل الشیعه، ۱۳۷۶: ۹۹).

- اعتقاد به ولایت فقیه در عصر غیبت: در مقابل کسانی که ولایت را محدود به وظایف مذکور در قانون اساسی می‌دانند و یا محدود در امور حسبه می‌دانند، حضرت امام (ره) می‌فرماید: فقیه عادل در مورد حکومت و سیاست دارای همه آن اختیاراتی است که پیامبر اکرم (ص) و امام معصوم (ع) داشتند (البیع، ۱۳۸۲: ۴۱۷).

در نظام دینی، محور نظام رهبری است، چه پیامبر یا امام معصوم باشد و یا ولی فقیه. همسویی و همگرایی با محوریت نظام و تبعیت شرط اساسی اسلامی بودن یک جریان است. در روایتی آمده: «لَا يَكُونُ الْعَبْدُ مُؤْمِنًا حَتَّى يَعْرِفَ اللَّهَ وَ رَسُوْلَهُ وَ الْاِئِمَّةَ كُلَّهُمْ وَ اِمَامَ زَمَانِهِ وَ يَرُدَّ اِلَيْهِ وَ يُسَلِّمَ لَهُ» (اصول کافی: ۲۵۵). بنده خدا مؤمن نخواهد شد مگر اینکه خدا و رسول خدا را بشناسد، ائمه را به تمامه بشناسد و امام زمانش را هم بشناسد و در امور به او مراجعه کند و تسلیم او باشد. تبعیت از ولی فقیه در زمان غیبت، خود بهترین فرمانبری از امام زمان (عج) خواهد بود (شمسی؛ سلیمی بنی؛ ۱۳۹۱: ۱۹).

مبانی رویکرد به ساخت درونی قدرت در امنیت ملی

- افزایش قدرت ملی و توان چانه‌زنی در دیپلماسی و ایفای نقش تعیین‌کننده در تحولات منطقه‌ای و جهانی.
- افزایش مقاومت در برابر هر نوع فشار و باج‌خواهی فراملی.
- توسعه و پیشرفت.
- ضمانت بخشی به روند رشد و پیشرفت کشور با اتکاء به منابع و ظرفیت‌های داخلی.
- حل مسائل اساسی و مشکلات پیش روی کشور.

- تبدیل جمهوری اسلامی ایران به الگویی برای دیگر ملت‌ها.

- حفظ استقلال و عزت ملی

اصول و ارکان تمدن اسلامی

تحقق ایده جهانی شدن اسلام و شکل‌گیری تمدن اسلامی ایرانی به‌عنوان آرمانی که بتواند به استحکام ساخت درونی، قدرت نظام و امت اسلامی بیانجامد؛ مستلزم شکل‌گیری و قوام آن بر پایه مبانی فکری و فلسفی و منوط به ارکان و ساختاری مناسب است که می‌توان آن را از اصول نیل به تمدن اسلامی ایرانی به شمار آورد و برخی از آن‌ها عبارتند از:

الف) خداشناسی

ب) خلیفه‌اللهی انسان

ج) انسان‌شناسی

د) هستی‌شناسی: وجه اشتراک تفکر اسلامی و نگرش هستی‌شناختی در تمدن ایرانی سه عنصر حق‌مداری، هدفمندی و نظام احسن است. این اندیشه که جهان، بیهوده آفریده نشده و بر اساس حق است، در تمدن اسلامی مفهومی بنیادین است. نتیجه چنین دیدگاهی، علاوه بر اثبات بیهوده نبودن انسان، او را از پوچ‌گرایی نجات داده و سنگ بنای تعهدپذیری است. از سویی، نظام فعلی عالم خلقت، بهترین نظام قابل تصور است.

ه) سیاست و اخلاق (عقل عملی)

و) معرفت‌شناسی (عقل نظری): علم و دانش در تمدن اسلامی ایرانی اهمیت خاصی دارد. خردورزی نزد مسلمانان از برترین فضایل محسوب می‌شده و از سویی نهاد معرفت نیز پیوسته با نهاد دین درآمیخته است.

روش و نوع پژوهش: پژوهش حاضر از لحاظ نوع و هدف، توسعه‌ای - کاربردی است و به لحاظ روش آمیخته (کمی و کیفی) است به این صورت که در روش کیفی (مصاحبه هدفمند، استفاده از اسناد، کتب و منابع مختلف علمی و فقهی و تحلیل محتوای) و بخش دیگر آن به صورت کمی (پیمایشی) از طریق طراحی پرسشنامه با طیف لیکرت انجام و نتایج آن از طریق آزمون‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS استخراج شده است.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه صاحب‌نظران و خبرگان در حوزه دین‌پژوهی (شهر تهران و قم) می‌باشد. از این رو تعداد ۵۵ نفر به صورت هدفمند به عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت تعیین حجم نمونه، از تصحیح کوکران یا آلفای کرونباخ استفاده گردید. حجم نمونه کیفی از بین علماء و دانشمندانی به صورت نمونه‌گیری هدفمند انجام گرفت که تعداد ۱۳ نفر از خبرگان مصاحبه علمی گردید.

روش‌های گردآوری اطلاعات: جمع‌آوری داده‌های تحقیق از طریق طراحی پرسشنامه با مقیاس طیف لیکرت و مصاحبه صورت گرفت.

ابزارهای گردآوری اطلاعات و تعیین روایی و پایایی آن: ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه محقق ساخته است که با تأکید بر چارچوب نظری و مدل مفهومی تدوین گردیده است. شاخص‌های سنجش روایی و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. به منظور اطمینان از اعتبار پرسشنامه، ابتدا پیش‌نویس پرسشنامه تهیه گردید. با اهل فن مشاوره و سپس با جمع‌بندی نظرات اهل فن موضوع، پرسشنامه‌های تحقیق را طراحی شدند. در این مرحله اعتبار صوری تحقیق انجام گرفت. در مرحله بعد به منظور کسب اطلاع از خصیصه روایی ابزارهای تحقیق از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ توسط نرم‌افزار Spss محاسبه گردید. بدین منظور یک نمونه اولیه شامل پرسشنامه‌ای که شامل ۶۳ سؤال پیش از آزمون تهیه گردید. سپس با استفاده از داده‌های به دست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار SPSS میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ محاسبه شده که برای پرسشنامه نمره‌های ۰/۸۲۴ به دست آمد و این عدد نمایانگر آن است که پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد و پایایی لازم برخوردار می‌باشد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات: در این مرحله اطلاعات جمع‌آوری شده به وسیله نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و همچنین از آزمون فریدمن که یک آزمون ناپارامتری است برای مقایسه سه یا بیش از سه گروه وابسته که حداقل در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری می‌شوند برای آنالیز واریانس با اندازه‌های تکراری (درون‌گروهی) استفاده شد. از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از ابزار AMOS که یکی از موفق‌ترین نرم‌افزارهای کامپیوتری است برای مدل‌سازی معادله ساختاری استفاده گردید.

متغیرهای تحقیق

متغیر مستقل رسالت و نقش رهبران دینی و متغیر وابسته صیانت از نرم افزار بعثت است.

تعریف مفاهیم

نقش: مفهوم نقش، یک مفهوم میان رشته‌ای است. در روانشناسی اجتماعی، نقش به آن مجموعه صفات رسمی و قابل پیشگویی اطلاق می‌شود که با یک موقعیت یا مقام خاص اجتماعی همراه است و متمایز از خصصت‌های شخصی فردی است که آن موقعیت و مقام را داراست. از منظر روانشناسی اجتماعی نقش اجتماعی، به معنی برآورده کردن انتظارت گروه اجتماعی و یا در واقع به معنی چگونگی عمل کردن به قواعد و هنجارها در یک موقعیت است. روانشناسان اجتماعی معتقدند این تطبیق و سازگاری تحت تأثیر نیروهای اجتماعی صورت می‌گیرد.

رهبران الهی: رهبران الهی را می‌توان به سه دسته مشخص تقسیم نمود. ابتدا پیامبران که خود به دو گروه صاحب شریعت و مبلغ شریعت می‌شوند. گروه دوم از رهبران الهی تحت عنوان امام شناخته می‌شوند که علی‌رغم اسناد فراوان تاریخی مبنی بر اثبات حقانیت آنان بعد از نبوت، در میان گفتمان شیعه مورد پذیرش قرار گرفته است، ولی سایر فرق اسلامی خود را از این نعمت بی‌بدیل الهی محروم نموده‌اند و در طول تاریخ به انواع بدیل‌های خودساخته مراجعه نموده‌اند اما هیچ‌یک از آنها نتوانسته‌اند آنان را به ساحل اطمینان، عدالت و فلاح برسانند.

صیانت: در معنای لغوی صیانت، در فرهنگ لغت عمید از حفظ کردن، نگاه‌داشتن و نگهداری یاد شده است مراد از صیانت در این پژوهش نیز همین معانی می‌باشد. معانی دیگری نیز که نزدیک به صیانت باشد می‌توان از پاسداری، مراقبت و تداوم در مسیر بعثت نیز نام برد.

بعثت: مفهوم بعثت را می‌توان در دو بعد عام و خاص مورد کنکاش قرار داد. در بُعد عام انتخاب و مأمور شدن افراد برگزیده‌ای از طرف خداوند جهت هدایت انسان‌ها در قالب ایجاد یک شریعت جدید و یا تبلیغ شریعت قبلی بعثت نامیده می‌شود. آنچه از تفاسیر استفاده می‌شود حاکی از آن است که در ذیل بعثت برای انبیاء سه مرتبه و به عبارتی سه رتبه وجود دارد. مقام نبوت، یعنی دریافت وحی از خداوند، بنابراین نبی کسی است که وحی بر او نازل می‌شود. دوم مقام رسالت، یعنی مقام ابلاغ وحی و تبلیغ و نشر احکام خداوند و تربیت نفوس از طریق تعلیم و آگاهی بخشیدن. بنابراین رسول کسی است که مؤظف است در حوزه مأموریت خود به تلاش

۹۲ ♦ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هشتم، تابستان ۱۳۹۷ ————— ♦
و کوشش بر خیزد و برای یک انقلاب فرهنگی و فکری و عقیدتی تلاش نماید؛ و سوم مقام امامت، یعنی رهبری و پیشوایی خلق، در واقع امام کسی است که با تشکیل یک حکومت الهی سعی می‌کند احکام خدا را عملاً اجرا و پیاده نماید (تفسیر نمونه: ۱۳۰).

نرم افزار بعثت: منظور از نرم افزار، مجموعه مفاهیم بنیادینی است که دربرگیرنده برنامه جامع پروردگار برای هدایت و راهبری او است. در مفهوم بعثت نیز آورده شد که دو بعد برنامه و قانون به همراه رهبری و مدیریت جامعه منصوب به خالق هستی، مراد ما از بعثت می‌باشد که به یک زمان و یک جامعه محدود نمی‌شود... واژه ترکیبی «نرم افزار بعثت» دربرگیرنده مجموعه‌ای از مفاهیم بنیادی و ثانوی خواهد بود که قادر باشد تمام جوامع را از ملیت‌ها و نژادهای گوناگون و با فرهنگ‌های گوناگون در جهت پیاده‌سازی آموزه‌های الهی با ویژگی و شرایط پیش‌گفته شامل گردد.

تعریف عملیاتی متغیرها

نقش: در این پژوهش نقش ناظر به میزان تأثیر رهبران الهی در صیانت از نرم افزار بعثت است. مجموعه‌ای از کارکردها از قبیل تبلیغ و ترویج دین خدا، تلاش برای اجرای آموزه‌های دین در زمین، مبارزه با ستمگران و یآوری مظلومان که از شخص اول آن یعنی پیامبر خاتم (ص) تا ولی فقیه در طول تاریخ تداوم دارد.

رهبران الهی: منظور از رهبران الهی پیامبر خاتم (ص)، ائمه معصومین (ع) که با نصب خاص و ولی فقیه با نصب عام از سوی خدا به رهبری بشریت برگزیده شده‌اند.

صیانت: مراد از «صیانت» از نرم افزار بعثت، نگهداری و پاسداری از احکام و قوانین الهی، مراقبت از نفوذ انحراف در آن و ساری و جاری نگه‌داشتن آن در جامعه است.

بعثت: در این پژوهش مراد ما از مفهوم بعثت، قانون مطلوب و رهبری مطلوب منصوب به خالق هستی، می‌باشد که در قالب هدایت تشریحی تئوریزه شده و به یک زمان و یک جامعه محدود نمی‌شود.

نرم افزار بعثت: دربرگیرنده مجموعه‌ای از مفاهیم بنیادی و ثانوی خواهد بود که قادر باشد تمام جوامع را از ملیت‌ها و نژادهای گوناگون و با فرهنگ‌های گوناگون در جهت پیاده‌سازی آموزه‌های الهی با ویژگی و شرایط پیش‌گفته شامل گردد. مفهوم جامع نرم افزار بعثت این است که آنچه از

ناحیه خداوند برای انسان تدبیر شده، یک نسخه و منظومه کاملی است که ارکان و اجزای آن به هم پیوسته بوده و امکان تجزیه در آن وجود ندارد و تجزیه آن در اجرا به بهای عدم اجرای همه جانبه سیستم و نقیصه در خروجی آن خواهد بود. به عبارتی فرایند و مراحل انتقال رهبری و قانون از پیامبر خاتم تا ولی امر مسلمین را نرم افزار می گوئیم.

یافته های تحقیق: یافته های تحقیق نشان می دهد که از تعداد ۵۵ نفر از پاسخگویان، ۳/۶ درصد تحصیلاتشان در حد فوق دیپلم و ۹/۱ درصد لیسانس و ۲۳/۶ درصد فوق لیسانس و ۶۳/۷ درصد دکترا بوده است. از این تعداد ۷۱ درصد تحصیلات حوزوی داشته و ۱۴/۵ درصد تحصیلات دانشگاهی و ۱۴/۵ درصد تحصیلات حوزه و دانشگاهی بوده اند.

آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف: با استفاده از آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف می توان توزیع (نرمال، یکنواخت، پواسون و نمایی) داده های یک متغیر کمی را مورد بررسی قرار داد. در پژوهش حاضر از این آزمون جهت بررسی نرمال بودن سؤالات پرسشنامه استفاده شده است تا در انتخاب روش تحلیل داده ها استفاده نمود. نتایج این آزمون در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱-۱ آزمون فریدمن مربوط به پیامدهای رسالت و نقش رهبران دینی

در صیانت از نرم افزار بعثت در بعد رفتاری

نتیجه آزمون	سطح معناداری (sig)	انحراف معیار	میانگین	تعداد داده ها	متغیرها
عدم تأیید H0	۰/۰۱۸	۱/۵۱	۳/۶۸	۵۵	رسالت و نقش رهبران دینی
عدم تأیید H0	۰/۰۰۲	۱/۴۶۷	۳/۶۹۷	۵۵	ابعاد نظری
عدم تأیید H0	۰/۰۴۱	۱/۵۱۰	۳/۶۲۷	۵۵	ابعاد ساختاری
عدم تأیید H0	۰/۰۱۲	۱/۴۹۰	۳/۶۸۶	۵۵	ابعاد رفتاری

با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد، ادعای نرمال بودن سؤالات

پرسشنامه پذیرفته نمی شود.

جدول ۱-۲. بررسی مقادیر میانگین واریانس استخراج شده و پایایی مرکب

متغیر	مقادیر میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	پایایی مرکب (CR)	آلفای کرونباخ
رسالت و نقش رهبران دینی	۰/۹۹۱	۰/۹۹۸	۰/۹۹۸
ابعاد نظری	۰/۹۹۳	۰/۹۹۶	۰/۹۹۶
ابعاد ساختاری	۰/۹۹۲	۰/۹۹۷	۰/۹۹۶
ابعاد رفتاری	۰/۹۹۱	۰/۹۹۵	۰/۹۹۵

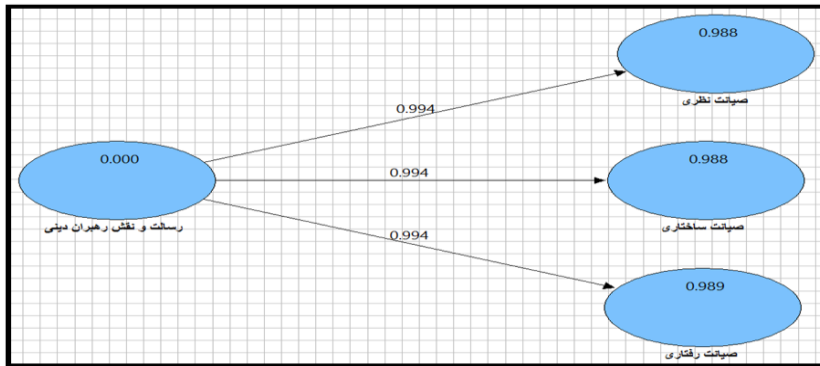
◆ ۹۴ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هشتم، تابستان ۱۳۹۷

روایی تشخیصی مدل: برای بررسی روایی تشخیصی سازه‌ها دو ملاک پیشنهاد شده که یکی از این روش‌ها استفاده از ریشه دوم میانگین واریانس استخراج شده است. برای این منظور باید ریشه دوم میانگین واریانس استخراج شده از سایر همبستگی‌های عامل‌های دیگر با این سازه بیشتر باشد. این موضوع در جدول ۴ نشان داده شده است. نتایج بررسی روایی تشخیصی نشان می‌دهد تمام سازه‌ها تقریباً به‌خوبی از هم تفکیک شده‌اند.

جدول ۳-۱. بررسی مقادیر ریشه دوم میانگین واریانس استخراج شده با همبستگی‌ها

سازه‌ها	رسالت و نقش رهبران دینی	ابعاد نظری	ابعاد ساختاری	ابعاد رفتاری
رسالت و نقش رهبران دینی	۰/۹۹۵			
ابعاد نظری	۰/۹۹۴	۰/۹۹۶		
ابعاد ساختاری	۰/۹۹۴	۰/۹۸۹	۰/۹۹۶	
ابعاد رفتاری	۰/۹۹۴	۰/۹۹۴	۰/۹۹۳	۰/۹۹۵

ارزیابی مدل ساختاری (آزمون و تحلیل سؤالات): شکل ۱ و ۲ و جدول ۵ خلاصه نتایج حاصل از تحلیل با PLS را برای آزمون مدل ساختاری به‌ویژه ضریب مسیر استاندارد شده (β) و T آماری را نشان می‌دهد.

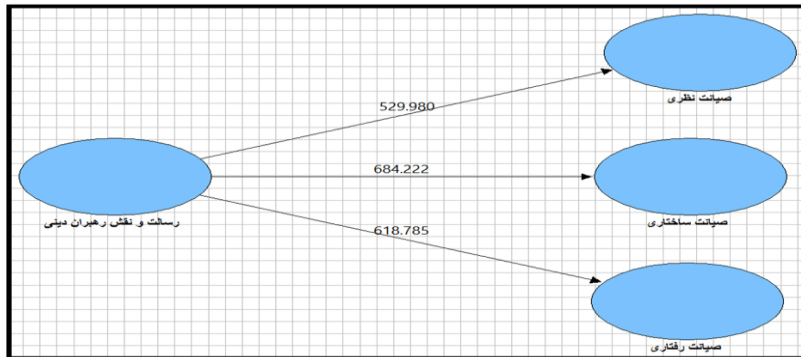

شکل ۱-۱. مدل آزمون شده پژوهش (ضرایب مسیر)

جدول ۴-۱. نتایج آزمون مدل پژوهش

T	Statistics (O/STERR)	Standard Error (STERR)	Standard Deviation (STDEV)	Sample mean (M)	Original sample (O)	فرضیه	
						متغیر وابسته	متغیر مستقل
۵۲۹/۹۸۰		۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۹۹۴	۰/۹۹۴	ابعاد نظری	رسالت و نقش رهبران دینی
۶۸۴/۲۲۱		۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۹۹۴	۰/۹۹۴	ابعاد ساختاری	رسالت و نقش رهبران دینی
۶۱۸/۷۸۵		۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۹۹۴	۰/۹۹۴	ابعاد رفتاری	رسالت و نقش رهبران دینی

شکل ۱-۲. مدل آزمون شده پژوهش (مقادیر T)

جدول ۱-۵ نتایج آزمون فرضیه‌ها

ردیف	فرضیه	متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب مسیر (Beta)	آماره T	نتیجه فرضیه
۱	رسالت و نقش رهبران دینی	صیانت نظری	ابعاد نظری	۰/۹۹۳***	۵۲۹/۹۸۰	تأیید
۲	رسالت و نقش رهبران دینی	صیانت ساختاری	ابعاد ساختاری	۰/۹۹۴***	۶۸۴/۲۲۱	تأیید
۳	رسالت و نقش رهبران دینی	صیانت رفتاری	ابعاد رفتاری	۰/۹۹۴***	۶۱۸/۷۸۵	تأیید

* معناداری در سطح ۰/۰۵ *** معناداری در سطح ۰/۰۱ *** معناداری در سطح ۰/۰۰۱

تجزیه و تحلیل مربوط به بعد نظری: در این قسمت به بررسی رابطه رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد نظری با رویکرد امنیت ملی پرداخته می شود. جدول ۵، ضریب مسیر ($\beta=0/993$) متغیرهای رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد نظری را نشان می دهد. اگر این مقدار t بین ۱/۹۶ تا ۲/۵۸ باشد نشان از وجود رابطه علی بین متغیرها است و فرضیه در سطح ۰/۰۵ تأیید می شود؛ اگر این شاخص بیشتر از ۳/۳۹ تا ۳/۳۹ باشد فرضیه در سطح ۰/۰۱ تأیید می شود؛ اگر این شاخص بیشتر از ۳/۳۹ باشد فرضیه در سطح ۰/۰۰۱ تأیید می شود. به این ترتیب از آنجایی که مقدار t محاسبه شده این فرضیه ۵۲۹/۹۸۰ از ۳/۳۹ بزرگتر است؛ می توان گفت بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد نظری در سطح ۰/۰۰۱ رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

تجزیه و تحلیل مربوط به بعد ساختاری: در این قسمت به بررسی رابطه بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد ساختاری با رویکرد امنیت ملی پرداخته می شود. جدول ۵، ضریب مسیر ($\beta=0/994$) متغیرهای رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار

◆ ۹۶ فصلنامه امنیت ملی، سال هشتم، شماره بیست و هشتم، تابستان ۱۳۹۷ —————
 بعثت در بعد ساختاری را نشان می‌دهد. از آنجایی که مقدار t محاسبه شده این فرضیه $۶۸۴/۲۲۱$ از $۳/۳۹$ بزرگ‌تر است؛ می‌توان گفت بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد ساختاری در سطح $۰/۰۰۱$ رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

تجزیه و تحلیل مربوط به بعد رفتاری: در این قسمت به بررسی رابطه بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد رفتاری با رویکرد امنیت ملی پرداخته می‌شود. جدول ۵، ضریب مسیر ($\beta=۰/۹۹۴$) متغیرهای رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد رفتاری را نشان می‌دهد. از آنجایی که مقدار t محاسبه شده این فرضیه $۶۱۸/۷۸۵$ از $۳/۳۹$ بزرگ‌تر است؛ می‌توان گفت بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد ساختاری در سطح $۰/۰۰۱$ رابطه مثبت معناداری وجود دارد. همچنین مقادیر R^2 در جدول ۶ آورده شده است؛ که مقادیر R^2 نشان می‌دهد که الگوی پیشنهادی چند درصد از عوامل مؤثر بر آن سازه وابسته را در خود گنجانده است.

جدول ۱-۶. اثرات کل ابعاد

سازه‌ها	R^2
ابعاد نظری	۰/۹۸۸
ابعاد ساختاری	۰/۹۸۸
ابعاد رفتاری	۰/۹۸۸

در نهایت برای بررسی کیفیت مدل ساختاری از ضریب استون-گیسر Q^2 که همان بررسی اعتبار حشو یا افزونگی می‌باشد، استفاده می‌شود. در جدول زیر این شاخص گزارش شده است.

جدول ۱-۷ نتایج واریانس اعتبار افزونگی

Total	SSO	SSE	1-SSE/SSO
ابعاد نظری	۱۴۳۰/۰۰۰	۱۶۰/۰۱۰	۰/۸۸۸
ابعاد ساختاری	۱۲۶۵/۰۰۰	۱۱۶/۸۳۹	۰/۹۰۸
ابعاد رفتاری	۷۷۰/۰۰۰	۵۹/۶۵۵	۰/۹۲۲

SSO مجموع مجذورات مشاهدات برای هر بلوک متغیر مکنون^۱ و SSE مجموع مجذور خطاهای پیش‌بینی برای هر بلوک متغیر مکنون^۲ می‌باشد و در نهایت 1-SSE/SSO، واریانس اعتبار

^۱ Sum of Squares of Observation for block

^۲ Sum of Squared prediction Errors for block

افزونگی یا حشو^۱ می باشد که به آن Q^2 نیز می گویند. با توجه به جدول بالا شاخص واری اعتبار افزونگی تمامی متغیرهای مکنون وابسته، مثبت می باشد. بنابراین مدل ساختاری از کیفیت مناسب برخوردار است؛ یعنی متغیرهای مستقل توانایی پیش بینی متغیر وابسته را دارند.

نتیجه گیری:

بعثت با نبوت نبی (ص) و تداوم اهداف رسالت در قالب های امامت و ولایت می باشد که با انجام سه رسالت مشخص، آن ها را محقق می نمایند. نتایج فرضیه ها نشان می دهد که در بررسی آسیب شناسی نرم افزار بعثت در عصر غیبت و نقش علماء در صیانت از آن در بعد نظری پرداخته و جدول ۵، ضریب مسیر ($\beta=0/993$) متغیرهای رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد نظری را نشان می دهد. از آنجایی که مقدار t محاسبه شده این فرضیه $529/980$ از $3/39$ بزرگ تر است؛ می توان گفت بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد نظری در سطح $0/001$ رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

در فرضیه بعدی که به بررسی رابطه بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد ساختاری پرداخته می شود. از آنجایی که مقدار t محاسبه شده این فرضیه $684/221$ از $3/39$ بزرگ تر است؛ می توان گفت بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد ساختاری در سطح $0/001$ رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

در فرضیه بعدی که به بررسی رابطه بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد رفتاری با رویکرد امنیت ملی پرداخته می شود. از آنجایی که مقدار t محاسبه شده این فرضیه $618/785$ از $3/39$ بزرگ تر است؛ می توان گفت بین رسالت و نقش رهبران دینی و صیانت از نرم افزار بعثت در بعد ساختاری در سطح $0/001$ رابطه مثبت معناداری وجود دارد. پس از تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش به مدلی رسیدیم که از میان شاخص های رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم افزار بعثت در بُعد نظری، حکومت به عنوان شعبه ای از حاکمیت خداوند در نظام هستی، بالاترین میانگین را از مصاحبه شوندگان به خود اختصاص داد. در حقیقت نگاهی گذرا به احکام اسلامی بیانگر این واقعیت است که بسیاری از مسائل فقهی و احکام آن مستلزم تشکیل حکومت و نظامی است که در آن قانون الهی حاکمیت داشته باشد. از همین روست که

¹ CV-Redundancy(Construct Crossvalidated Redundancy)

حضرت امام خمینی (ره) در بیانی صریح در خصوص ضرورت تشکیل حکومت می‌گوید: شما از کجا می‌گویید دین تکلیف حکومت را تعیین نکرده است؟ اگر تعیین نکرده بود پیغمبر اسلام چگونه تشکیل حکومت کرد و به قول شما در نیم قرن نیمی از جهان را گرفت؟ آن تشکیلات خلاف دین بود یا با دستور دین؟ اگر خلاف بود چگونه پیغمبر اسلام و علی ابن ابیطالب برخلاف دین رفتار می‌کردند؟

امامت و ولایت سازوکارهای پیش‌بینی شده برای تداوم بعثت، دومین شاخصه‌ای است که در بُعد نظری مصاحبه شونده‌گان بیشترین اهمیت را به آن داده‌اند؛ که از بطن آن حکومت دینی بر خواهد آمد. مشروعیت الهی رهبری و مدیریت در نظام تشریح، شاخصه دیگری است که بیشترین اثر را در میان سایر ابعاد در این خصوص داشته و بقیه نیز به ترتیب میزان اثر آن‌ها در بُعد نظری اشاره شده است. از این سه شاخصه در بُعد نظری می‌توان اهمیت و تعیین مدل حکومتی را که مورد نظر اسلام می‌باشد به‌خوبی استخراج نمود.

در بعد ساختاری به ترتیب، اختیار احکام الهی توسط ولی فقیه در عصر غیبت، بیشترین اثر را در میان سایر ابعاد در این خصوص داشته است. در حکومت دینی رهبر باید امین بر جان و مال مردم بوده و مجری احکام الهی باشد بنابراین شناخت صحیح و کامل او از احکام الهی کاملاً بدیهی خواهد بود. نگاه وسیله‌ای به قدرت در حکومت دینی، شاخصه بعدی مؤثر در بُعد ساختاری می‌باشد. فلسفه چشم‌انداز و رویکرد رهبران الهی به قدرت، ریشه در نگرش به منشأ قدرت دارد. در جهان‌بینی و حیوانی، قدرت نشئت گرفته از صاحب قدرت و مالک هستی و انسان یعنی ذات باری تعالی است و ارزش و قداست قدرت به میزان وابستگی آن به ذات باری تعالی بستگی دارد حکومت دینی تحقق‌بخش و صیانت‌کننده از نرم‌افزار بعثت، شاخصه بعدی اثرگذار در بُعد ساختاری است. حکومت دینی شعبه و رکنی از ارکان حاکمیت خداوند متعال بر عالم هستی و انسان‌هاست که این نوع حکومت که در چارچوب بعثت محقق شده است، راهبرد خداوند برای اداره تکامل انسان به‌عنوان برترین موجود آفرینش است. از طرفی با توجه به قدرت و اقتداری که حکومت دارد در صورت اراده صیانت از نرم‌افزار بعثت می‌تواند به این امر مبادرت نماید.

از میان شاخص‌های رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد رفتاری با رویکرد امنیت ملی به ترتیب ابعاد، تبعیت خواص از رهبری الهی به‌عنوان شرط لازم نقش‌آفرینی

این رهبران، بیشترین اثر را در میان سایر ابعاد در این خصوص داشته است. چراکه خواص خود در جامعه تجسم و تبلور اندیشه‌های رهبری هستند. نوع حرکت، رفتار و گفتار آنان، تجسمی از دیدگاه‌های رهبری است و نقش محوریت حرکت انقلاب را در قلمرو محل اقامت عهده‌دار می‌شوند و از آنجا که هدایت افکار عمومی در زمینه‌های مختلف بر عهده «خواص» است، حرکت آن‌ها و ایفای نقش تعیین کنند آنان در فرایند شکل‌گیری انقلاب، مقاطع حساسی را پدید می‌آورد که از الزامات آن، آزمون خواص و آسیب‌شناسی تفکر و رفتار آنان است. بر اساس نتایج به دست آمده از جمله تهدیدات و آسیب‌های مورد بررسی فرا روی نرم‌افزار بعثت شامل موارد زیر می‌باشد.

الف) سکولاریسم ب) انسان‌محوری ج) مادی‌گرایی د) التقاط ه) انحراف خواص

همچنین بر اساس آزمون فریدمن مربوط به مؤلفه‌های پیامدهای رسالت و نقش رهبران دینی در صیانت از نرم‌افزار بعثت در بعد ساختاری با رویکرد امنیت ملی، انحراف‌های انقلاب‌های توحیدی و رجعت نیز از تهدیدات نرم‌افزار بعثت می‌باشند. عمده بحث صیانت از نرم‌افزار بعثت مربوط به حفاظت از آن در برابر آسیب‌ها و تهدیدهاست. مهم‌ترین تهدیدها و آسیب‌های فراروی نرم‌افزار بعثت را می‌توان، ارتداد و رجعت، تفکیک شاریعت از خالقیت، جایگزینی سامانه عرفی سازی نصب رهبری بجای سامانی مطلوبیت تضمینی نام برد پدیده‌ای به این مهمی و گستردگی که انسان‌های تمام اعصار را در بر گرفته و برای تمام لحظات زندگی مادی و پسامادی آن‌ها طرح و برنامه دارد، طبعاً نمی‌تواند از آسیب‌ها و تهدیدات به دور باشد.

پیشنهادات تحقیق:

الف) حکومت دینی به‌عنوان شعبه‌ای از حاکمیت خداوند در زمین در اذهان بسیاری از کارگزاران نظام جمهوری اسلامی با اما و اگرهای فراوانی روبروست و نقش محوری ولایت مطلقه فقیه و مبنایی بودن آموزه‌های الهی در اداره جامعه در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و نظام تعلیم و تربیت نیازمند بازخوانی مجدد است. نظام تعلیم و تربیت در کشور به‌عنوان رکن اساسی در این خصوص هنوز نتوانسته افراد و مدیران در تراز نظام اسلامی را تربیت نماید و فارغ‌التحصیلان این نظام با انبوهی از شبهات نسبت به نظام ولایی وارد عرصه‌های مختلف اجتماعی می‌گردند که این نقیصه خود را در نقاط عطف تاریخی انقلاب اسلامی نشان می‌دهد؛ بنابراین تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران ضرورتی انکارناپذیر است.

ب) اینکه برخی افراد مسئول در حکومت از تبعیت پذیری از ولایت فقیه امتناع می نمایند، نشان از بی اعتقادی و فقدان التزام آنان نسبت به محوریت حکومت دینی دارد. خصیصه های فردی و نگرش های مدیریتی آنان نیز می تواند در این امر دخیل باشد که در هر صورت در اصل موضوع عدم تبعیت پذیری آنان، تفاوتی ایجاد نمی نماید. ایجاد مکانیسم و سازوکار شایسته گزینی در مناصب مختلف حکومتی که افراد بی اعتقاد یا غیر ملتزم نتوانند در این عرصه راه یابند ضروری است.

ج) تولید متون و ادبیات متناسب با نظام ولایی در عرصه های مختلف اجتماعی و در حوزه تعلیم و تربیت و بازنگاری در متون آموزشی دانشگاه ها و حوزه های علمیه در این خصوص و سوق دادن کارهای پژوهشی و رساله های دکتری در دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی حوزوی در این مسیر می تواند بخشی از خلاءهای موجود را پر نماید.

د) رصد دیدگاه ها و نگرش های مسئولان کلیدی در نظام جمهوری اسلامی توسط نهادهای نظارتی مسئول و برخورد مناسب و منطقی با آنان جهت حرکت در مسیر نظام ولایی و قبول فصل الخطابی رهبری از جانب آنان و ایجاد و اجرای سازوکارهای قانونی جهت برکناری مسئولانی که نمی توانند در چارچوب نظام ولایی حرکت نمایند از جمله پیشنهادات این تحقیق می باشد.

ه) یکی از کاستی های زیربنایی مقابله مؤثر با تهدیدات نرم، نبود برنامه ای مدون و سیاستی منسجم در ساختار حقوق امنیت ملی و برخوردهای مقطعی و سلیقه ای با آینده های ناتوی فرهنگی است که پیش زمینه آن ها از جنس تهدیدهای نرم به شمار می روند. در این راستا یکی از مهم ترین آینده های نرم افزاری امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، ایجاد و گسترش فرقه های ضاله، همانند فرقه وهابیت است. یکی از لازمه های مدیریت استراتژیک تهدیدهای نرم افزاری ناشی از افراط گرایی فرقه ای، نهادینه سازی پژوهش های قانون گذاری و آینده پژوهی عملیاتی بر اساس چهار پارامتر: اولویت سنجی، زمان سنجی، امکان سنجی و تهدیدسنجی است. برگزاری هدفمند همایش های منطقه ای با موضوع های فرقه ای، تقویت هم اندیشی و تعامل مثلث حوزه، دانشگاه و ساختارهای حاکمیتی، نقش مهمی را در مدیریت پیشگیرانه تهدیدهای نرم افزاری ناشی از اندیشه های افراط گرایی به ویژه در شرق جمهوری اسلامی ایران ایفاء می کند.

و) تمدن نوین اسلامی از رهگذر معرفی ارکان هویت اصیل دینی و تمدنی، تحکیم هویت فرهنگی جهان اسلام و هویت سازی ایجابی در عین تقابل با نظام سلطه و استعمار فرانو، بازسازی و

توسعه ظرفیت‌های رسانه‌ای و قدرت نرم‌افزاری، تقویت همکاری‌های علمی با دیگر حوزه‌های تمدنی، برنامه‌ریزی جامع و همه‌جانبه آموزشی، به‌کارگیری همه توانایی‌های فکری و فرهنگی جهان اسلام، اتخاذ سیاست‌های متعادل و متوازن بر اساس آرمان‌خواهی واقع‌بینانه و نظریه‌پردازی، اندیشه‌ورزی و تقویت جنبش نرم‌افزاری و تولید علم در سطح جهان می‌تواند به تصحیح محیط ادراکی روان‌شناختی جامعه- بین‌المللی بپردازد.

ظ) نقش نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و رسالت دانشگاهیان و متفکران دینی: برای تحقق آرمان تمدن اسلامی، رسالت سنگینی را بر دوش دانشگاهیان و متفکران دینی است تا برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی، نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای تمدن اسلامی را طراحی نمایند.

ک) با توجه به نقش مذهب به‌عنوان یکی از ریشه‌های وحدت ملی، متولیان امر بایستی تهدیدهای نرم در محیط امنیتی جمهوری اسلامی ایران در این حوزه را در قالب مدیریت استراتژیک امنیت ملی آسیب‌شناسی کنند.

ل) یکی از لازمه‌های مدیریت راهبردی امنیت نرم در برنامه پنجم و افق ایران ۱۴۰۴، رصد، اولویت‌بندی و تهدیدسنجی آینده‌های نرم‌افزاری است که می‌تواند از جانب برخی سازمان‌های تروریستی مستقر در محیط امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران به وجود آید. به همین منظور ساختارهای اطلاعاتی، امنیتی، نظامی و انتظامی، می‌باید با رویکرد امنیت پژوهی راهبردی، ضمن آسیب‌شناسی شطرنجی چینش سازمان‌های تروریستی فرقه‌گرا در محیط امنیت خارجی، راهبرد منسجمی را برای مقابله با آسیب‌های احتمالی تبیین کنند.

م) توجه مدیران استراتژیک حوزه‌های علمیه به‌ویژه حوزه علمیه قم به‌عنوان یکی از ارکان معماری مهندسی فرهنگی کشور به دورنمای اندیشه‌های فرقه‌ای مخرب و اتخاذ تدابیر بازدارنده مناسب در سند چشم‌انداز حوزه می‌تواند نقش مهمی را در پیشگیری از تهدیدهای نرم‌افزاری عقیدتی، واگرایانه فرقه‌ای و بالطبع تقویت وحدت ملی ایفاء کند که تحقق آن مستلزم تعامل مستمر و پویا با شبکه کانون‌نخبگان حوزه و دانشگاه با هدف تبیین نقشه راه منسجم و استراتژیک در ساختار مدیریت نرم‌افزاری سند چشم‌انداز حوزه است. حوزه‌های علمیه جمهوری اسلامی ایران همسو با نهادهای اطلاعاتی امنیتی نقش محوری را برای مقابله با عقاید انحرافی ایفاء می‌کنند. به همین منظور حوزه علمیه قم بایستی در تبیین سند چشم‌انداز حوزه، نوع، دامنه و عمق تهدیدهای ناشی از وهابیت در محیط امنیتی ایران را به دقت مورد کنکاش قرار دهد.

منابع:

- قرآن کریم.
- نهج البلاغه، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- اشتهازدی، محمد محمدی (۱۳۷۹)، ولایت فقیه ستوان خیمه انقلاب، تهران: مطهر.
- امینی، عبدالحسین (۱۴۱۶)، الغدیر فی الکتاب والسنه والادب، قم: انتشارات مرکز الغدیر الدراسات الاسلامیه.
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۸)، ولایت فقیه، ولایت فقاومت و عدالت، قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
- حاجی صادقی، عبدالله (۱۳۹۰)، فلسفه نظام سیاسی اسلام، قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
- _____، _____ (۱۳۹۱)، ولایت محوری، چیستی، چرایی، چگونگی، قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
- حرانی، ابن شعبه (۱۳۷۶)، تحف العقول، ترجمه و تصحیح علی اکبر غفاری، تهران: نشر صدوق.
- امام خمینی (ره)، روح اله (۱۳۷۹)، ولایت فقیه، چاپ دوم، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- _____، _____ (۱۳۸۲)، صحیفه نور، چاپ سوم، تهران: دفتر حفظ و نشر آثار امام (ره).
- _____، _____ (۱۳۸۲)، کتاب البیع، ج ۳، قم: انتشارات اسماعیلیان.
- خمینی، سید احمد (۱۳۸۶)، رنجامه حضرت حجت الاسلام و المسلمین سید احمد خمینی به حضرت آیت الله منتظری، تهران: نشر پیام نیرا.
- دهخدا، علی اکبر، فرهنگ دهخدا، تهران: دانشگاه تهران.
- سعیدی ابواسحاقی، عبدالخالق (۱۳۹۱)، رفتارشناسی خواص در تحولات اجتماعی از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه، قم: زمزم هدایت.
- سعیدی شاهرودی، علی (۱۳۸۸)، حاکمیت دینی، قم: زمزم هدایت.
- _____، _____ (۱۳۹۰)، بازشناسی انقلاب اسلامی ایران، تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- شکراللهی، مرتضی (۱۳۸۵)، آسیب شناسی حکومت دینی، قم: نشر معارف.
- صفایی حائری، علی (۱۳۸۸)، مشکلات حکومت دینی، تهران: انتشارات صدرا.
- طباطبایی، سید محمدحسین (۱۳۷۴)، تفسیر المیزان، ج ۲، چاپ پنجم، ترجمه سید محمدباقر

همدانی، قم: انتشارات اسلامی.

- _____، _____ (۱۳۶۶)، *تفسیر المیزان*، چاپ سوم، ترجمه سید محمدباقر موسوی همدانی، تهران: نشر بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی.
- امید زنجانی، عباسعلی (۱۳۷۹)، *نظام سیاسی و رهبری در اسلام*، قم: نشر معارف.
- قدردان قراملکی، محمدحسین (۱۳۷۹)، *حکومت دینی از منظر شهید مطهری*، قم: نشر معارف.
- کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۷۹)، *اصول کافی*، ترجمه محمدباقر کمره‌ای، ج ۱، ۲، ۸، تهران: انتشارات اسوه.
- - لاهوری، محمد اقبال (۱۳۶۶) *کلیات اشعار اقبال لاهوری با مقدمه احمد سرورش*، چاپ دوم، تهران: انتشارات سنائی.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۷)، *عدل الهی / مجموعه آثار*، جلد یک، تهران: انتشارات صدرا.
- مجلسی، محمدباقر، بی‌تا، *بحار الانوار*، تهران: دار کتب الاسلامیه.

